

**Poročilo dogodka in razprave: »Pogovorni večer s Studiem 12:
KAM PELJE MEDIJSKA POT?«**

**Ljubljana, knjižnica Bežigrad, 8. 12. 2009 in spletni forum Studia 12
(6.–8. 12. 2009)**

Poročilo pripravil Tadej Dobravc Verbič (Studio 12).

Ljubljana, 1. februar 2010

Poročilo je bilo pripravljeno v okviru projektov »Pogovorni večeri s Studiem 12« in »Razvoj neodvisne spletne televizije kot medijske podpore civilni družbi«, ki ju sofinancira sklad CEE Trust. Projekta izvaja Studio 12.

Kazalo

1. Namen dogodka in spletne razprave	3
<i>1.1. Dostopnost videoposnetkov in spletne razprave</i>	<i>3</i>
2. Povzetek poročila dogodka (pogovorni večer)	4
3. Povzetek poročila spletne razprave (forum Studia 12)	4
4. Osnovni podatki o dogodku in spletni razpravi	5
5. Izhodiščna vprašanja za dogodek in spletno razpravo	5
6. Vsebinsko poročilo dogodka (pogovorni večer)	6

1. Namen dogodka in spletne razprave

Namen pogovornega večera in spletne razprave z naslovom »Kam pelje medijska pot?« je bil predvsem spregovoriti o stanju današnjih medijev, razpravljati o vlogi medijev v družbi in poiskati tako vzroke kot mogoče rešitve za trenutno krizo medijev, ki postopoma izgublja kredibilnost oziroma stik z državljanji. Namen je bil tudi premišljevali o novinarski odgovornosti, ki naj vodi dobrega novinarja pri delu. Del pogovornega večera pa je bil predviden za razpravo o nekomercialnih skupnostnih ali participatornih medijih, ki izhajajo iz civilne družbe, ter o mogočih poteh njihovega razvoja.

Končno poročilo javne razprave bo poslano v odziv ministrstvu za kulturo.

V pogovornem večeru Studia 12 so sodelovali:

Sandra Bašić Hrvatinić – doktorica komunikologije in predstojnica katedre na humanistični fakulteti v Kopru

Brankica Petković – Mirovni inštitut, urednica revije Medijska preža in knjižne zbirke Media Watch

Mojca Planšak – ustanoviteljica in svetnica Evropskega foruma skupnostnih medijev (www.cmfe.eu)

Vasja Jager – novinar Večera in prejemnik novinarske nagrade Društva novinarjev Slovenije 2008

Zoran Mihajlović – odgovorni urednik TV-medija Studio 12 ter dolgoletni samostojni novinar in publicist

Pogovorni večer je vodil **Matej Delakorda**, sociolog in odgovorni urednik spletnega medija S12.

1.1 Dostopnost videoposnetkov in spletne razprave

Videoposnetek dogodka in spletna razprava sta dostopna na spletnih straneh Studia 12 ([videoposnetek >>](#) in [spletna razprava >>](#))

2. Povzetek poročila dogodka (Pogovorni večer s Studiem 12: Kam pelje medijska pot?) – knjižnica Bežigrad, Ljubljana

Na pogovornem večeru so gostje ugotovili, da so se mediji znašli v krizi poslovnega modela, še bolj pa v krizi komuniciranja, saj izgubljajo stik in zaupanje med svojim občinstvom. Njihov pomen in vpliv na družbo je prevelik, da bi lahko lastniki sami določali programske vsebine. Kot četrta veja oblasti namreč nosijo veliko odgovornost do državljanov, ki bi se je moral zavedati vsak novinar, ne glede na pritiske, ki jim je izpostavljen. Odgovornost za trenutno stanje pa morajo prevzeti tudi gledalci in poslušalci, saj »s prstom na daljincu sodelujejo v igri«. Zaradi tega je še toliko pomembnejše, da so ljudje medijsko izobraženi. Gostje so se strinjali, da prenova medijske zakonodaje sama po sebi ne bo veliko spremenila, saj so potrebne močnejša volja in spremembe v politični kulturi. Zagotovo pa lahko k izboljševanju veliko prispevajo skupnostni mediji, ki zdaj delujejo vsaj kot spodbujevalci, če pa bi se še povezali med seboj ali z drugimi skupinami, bi dosegli še večji učinek.

3. Povzetek spletne razprave (Kam pelje medijska pot?) – forum Studia 12

V spletni razpravi sta sodelujoča bralca navedla več mnenj in predlogov, vrednih razmisleka. Prvi bralec si želi, da bi mediji bolj resnično analizirali razmere in trende v družbi in jih predstavili ljudem. Teme, ki bi si po njegovem zaslužile več obravnave v medijih, so naraščanje depresije in psihičnih bolezni, izgorelost ljudi, slabšanje zdravstvenega stanja prebivalstva, stopnjevanje nasilja med mladimi, odnosi med ljudmi, onesnaževanje zemlje ipd. Od medijev bi želel slišati konkretne smernice posameznikom, kaj ti lahko sami storijo za spreminjanje določenega trenda.

Naslednja sodelujoča bralka medije danes ocenjuje kot veliko boljše kot pred nekaj leti. Med pozitivnimi spremembami je izpostavila zanimiv 3. program RTV Slovenija, več svobode v medijskem prostoru in porast neodvisnih medijev. Ker so nekateri mediji zgolj poročevalci aktualnega dogajanja, in ne pobudniki vizij za rast ali samoiniciativo, bralka predlaga, da se mediji opredelijo v svoji funkcionalnosti in se glede na to specializirajo (poročevalski, vladni in politični, komercialni, ekološki, zdravstveni mediji ...). Po njenem mnenju slovenska majhnost za specializacijo ni ovira, saj je medijev že zdaj veliko, le nepovezani so. Bralka pa je bolj kritična do demokratičnosti medijev. Pogreša možnost elektronske participacije državljanov v medijih glede pomembnih odločitev v družbi. Na nujno potrebo po približanju medijev svojim bralcem po njenem jasno kaže hiter razvoj spletnih vsebin. Za večjo priljubljenost alternativnih vsebin pri ljudeh pa bralka svetuje, da bi se tudi pri resnejših vsebinah razmislilo o enakem načinu, kot ga uporabljajo zabavne oddaje.

4. Podatki o dogodku in spletni razpravi

Prostor in čas:

– Pogovorni večer z neposrednim spletnim videoprenosom: 8. december 2009; knjižnica Bežigrad, Ljubljana

– Spletni forum Studia 12: 6.– 8. december 2009

<http://www.s12.si/forum?func=view&catid=18&id=313#316>

Tema: »Kam pelje medijska pot?«

Število obiskovalcev fizičnega dogodka (pogovorni večer): 13

Število gledalcev spletnega prenosa (videoprenos pogovornega večera): 22

Število sodelujočih v spletni razpravi (spletni forum): 3

Število posredovanih mnenj in predlogov: 2

Število ogledov spletne razprave: 337

Poročanje o poteku razprave in dogodku: videoportal Studio 12, spletni forum Studia 12, elektronske novice Studia 12, zainteresirani mediji

Institucionalni okvir: Zavod Studio 12

Zavod Studio 12 je skrbel za medijsko promocijo, obveščanje ciljnih javnosti in institucij ter tehnično vzpostavitev, moderiranje razprave in upravljanje spletnega foruma.

5. Izhodiščna vprašanja za dogodek in spletno razpravo

Izhodiščna vprašanja za razpravo je pripravil Zavod Studio 12:

- Ali mediji potrebujejo novo definicijo?
- Kakšna je novinarska odgovornost, ki vodi dobrega novinarja pri delu?
- Kakšna bo prihodnost medijske industrije?
- Kakšna je vloga in prihodnost skupnostnih medijev?
- Naj se mediji preoblikujejo v neprofitne organizacije, kar bi jih lahko osvobodilo iz primeža služenju lastnikom (in dobičku) in vrnilo k njihovi primarni nalogi – služenju interesom državljanov in državljanek?
- Ali so odgovor na medijsko krizo t. i. skupnostni mediji, ki nastajajo iz nevladnih organizacij in lokalnih skupnosti in predstavljajo nove oblike javne komunikacije?

6. Vsebinsko poročilo dogodka (pogovorni večer)

Gostje pogovornega večera so si za izhodišče najprej ogledali videoposnetek s kolažem izjav različnih medijskih strokovnjakov, vključno s kritično oceno predsednika države g. Türka. Voditelj pogovornega večera Matej Delakorda je razpravo odprl z vprašanjem Sandri Bašić Hrvatini glede nastanka, vzroka in rešitev za današnjo krizo medijskega komuniciranja, o kateri sama piše v svojih člankih.

V odgovoru je Sandra Bašić Hrvatini kot enega od vzrokov za krizo omenila izrazito komercialno oz. potrošniško razmerje med mediji in občinstvom – poslovni model, ki se je danes zrušil. Opozorila je tudi na krizo zaupanja, saj je medijska industrija predolgo služila samo interesom nekaterih zelo močnih skupin.

Pogovor se je nadaljeval z vprašanjem Brankici Petković, kako naj se stik med mediji in državljani izboljša. V inštitutu Media watch med drugim zagovarjajo tezo, da je potrebna nenehna razprava v družbi o pomenu in kakovosti delovanja medijev, v njej pa bi morali sodelovati tudi navadni državljani, ne samo strokovnjaki. Sodelovala je tudi v pobudi, da se ustanovi »Glas gledalcev in poslušalcev«, ki bi imel vlogo nekega medijskega ombudsmana in skrbel za stik z državljani, a s pobudo niso bili najbolj uspešni.

V nadaljevanju je vodja omizja pozval novinarja Vasjo Jagra, naj predstavi svoj pogled na trenutno medijsko situacijo. G. Jager je priznal, da je težava tudi v novinarjih samih, ki so brez idealov in pristajajo na te igre. Izgovarjanje na sistem je pogosto le beg pred lastno odgovornostjo. Številni namreč zato, ker ugotavljajo, da ne morejo spremeniti sveta na bolje, jemljejo svoj poklic le kot sredstvo za služenje denarja.

Mojca Planšak je nato v svoji oceni stanja skupnostnih oz. participatornih medijev, kot jih sama raje imenuje, ugotavljala, da v nekaterih državah, kot sta Avstrija in Irska, obstaja združenje nekomercialnih medijev, česar pri nas ne poznamo. Med pomembnejšimi participatornimi mediji je omenila Radio Študent, Radio Marš in časnik Kralji ulice.

K predstavitvi odločitve Studia 12 glede izbire vsebin in uresničevanja nekomercialne politike je bil nato pozvan Zoran Mihajlović. Kot sam pravi, je pobuda za nov medij prišla od spodaj navzgor, ko je skupina ljudi, razočaranih nad vsebino v t. i. »mainstream« medijih, želela slišati več vsebin, ki bi pozitivno vplivale na družbo. Na koncu si je Mihajlović zastavil retorično vprašanje: »Mar danes bolj ljudje potrebujemo medije ali bolj mediji potrebujejo ljudi?«

V nadaljevanju Sandra Bašić Hrvatini ni mogla mimo kritike do države, ki ni zagotovila nobenih pogojev za razvoj skupnostnih medijev, radijske in televizijske frekvence pa je pred leti podeljevala brez vsakega programskega načrta. Kritična je bila tudi do komisije, v kateri sedi sogovornica Mojca Planšak. Ta se je pred očitki glede razdeljevanja denarja medijem branila z dejstvom, da so nazadnje skupnostnim medijem vseeno namenili sorazmerno več denarja, da pa bi morali najprej v novi zakonodaji definirati pojme, kot so javni, komercialni in skupnostni oz. participatorni medij.

Pogovor se je nadaljeval z vprašanjem, ali bi se kot prva možnost moral povečati pritisk na obstoječe medije, da naj pokrivajo več vsebin, ki jih zdaj zastopajo skupnostni mediji. Druga možnost pa je, da bi se morda moral prej okrepiti demokratični potencial vseh skupnostnih medijev. »Mar skupnostni mediji

preveč računajo na potencial državljanov, da bodo sami pomagali graditi vsebine?» se je vprašal vodja razprave. Brankica Petković je na to odgovorila, da verjetno vseeno pristajajo na premajhen delež, saj imajo skupnostni mediji, nevladni sektor in drugi aktivisti le vlogo nekega korektorja, ki opozarja, da se nekaj dogaja, vendar so brez prave moči. Kot pravi, sta tako medijski kot družbeno-ekonomski sistem zreli za izrazito prenovo, pobuda za to pa ne bo prišla iz Bruslja, temveč mora priti s »periferije«.

Na vprašanje, ali so skupnostni mediji sposobni prevzeti radikalnejšo vlogo in bolj poudariti določeno snov, je Zoran Mihajlović odgovoril, da je tu še kopica izzivov, tako tehničnih kot vsebinskih, doseči pa je treba tudi podporo javnosti. Do rigoroznih sprememb v zakonodaji je bolj kot ne skeptičen, posebej zdaj, ko smo vpeti v Evropsko unijo.

Brankica Petković je nato opozorila na odgovornost državljanov, ki s pritiskom na daljinec sami sodelujejo v tej igri, in jih pozvala k boljšemu premisleku. Novinarju Večera Vasji Jagru pa se zdi nelogično od glavnih medijev na trgu pričakovati, da bi si sami »žagali vejo, na kateri sedijo« in sami pozivali k družbenim spremembam. Prav tako utopično pa je pričakovati od državljanov, da se zbudijo, saj razen volitev, ki večinoma ne prinašajo sprememb, nimajo resnih sredstev za spremembe v družbi.

V drugem delu razprave, ki je bil namenjen predvsem iskanju rešitev in napotkov, je Sandra Bašić Hrvatini izrazila dvom, da bi lahko novi zakon prinesel opazne spremembe, saj za to v Sloveniji ni prave politične kulture. Ključno se ji zdi apelirati na ljudi, ki delajo v medijski industriji, da se končno zavejo svoje odgovornosti do družbe. Rešitev vidi v formiranju koalicije med ljudmi, ki si želijo sprememb, in ljudmi, ki delajo v medijih.

Brankica Petković morda nekoliko idealistično sanja, da bi se novinarji nekoč sami postavili po robu in se tej igri uprli. Po oceni Vasje Jagra ta revolucionarni potencial med novinarji obstaja, saj je veliko mladih, ki ne želijo poročati le o »psevddogodkih« z zrežiranih novinarskih konferenc. Zoran Mihajlović pot do sprememb vidi v skupnostnih medijih, ki bi morali igrati vlogo spodbujevalca in odpreti vrata neki temi, ki bi jo večji mediji nato prevzeli in primerno prikazali.

Za konec je voditelj večera povzel enotno mnenje med sodelujočimi gosti, da bi bilo smiselno medijsko alternativo oblikovati kot točko upora, ki opominja; druga mogoča rešitev pa bi bila povezovanje skupnostnih in množičnih medijev. Toda kje poiskati skupno točko? Na to je Vasja Jager odgovoril preprosto: »V srcu ljudi! Nujen je povratek k skupni zavesti in etični držbi.«

V nadaljevanju so sledila še vprašanja poslušalcev in gledalcev na spletu. Prvi gledalec se sprašuje, ali je družba toliko vajena zabavnih vsebin, da ni več sposobna slediti tistim, ki od nje zahtevajo neko sodelovanje, oziroma kako, če sploh, je take ljudi mogoče zmotivirati. Drugi gledalec pa se sprašuje po vlogi prispevanja gledalcev k spremembam glede povezovanja komercialnih in skupnostnih medijev ter novinarjev.

Na prvo vprašanje je Sandra Bašić Hrvatini odgovorila s klasičnim vprašanjem o kokoši in jajcu: »So ljudje taki, ker so jih take naredili mediji, ali so mediji taki, ker gledalci ne želijo gledati nič drugega?« Sama izgovorom, da so nekatere teme za gledalce presene, da ne zanimajo gledalcev ali jih ti ne razumejo ali pa jih ni mogoče motivirati, ne verjame. Vendar pa morajo, preden se lahko kaj spremeni, državljanje razumeti vlogo in odgovornost medijev. Razmisliti bi tudi morali, je še dodal Zoran Mihajlović, kako ponovno vzpostaviti zaupanje ljudi v medije. »Tudi si ni treba želeti, da bi se množice

obrnile od zabavne k neki drugi temi. Dovolj bo, če bodo ljudje, ki jih neka tema zanima, zase našli vsebine,« meni Mihajlovič.

Brankica Petković je poudarila, da bi mediji nujno morali razlagati procese v družbi, ne le zabavati ljudi ali jih obveščati o aktualnih dogodkih. Vasja Jager se pri tem sprašuje, kdo naj to počne, saj je dobiti izobražene novinarje, ki bodo sposobni globlje obravnave kakega problema, težko. V tem primeru bi bila nujna večja profesionalizacija poklica novinarja. Voditelj Matej Delakorda se ob tem sprašuje, če ob vseh dobrih in drznih novinarjih v slovenskem prostoru ne bi bilo mogoče, da bi se ti povezali s skupnostnimi mediji in bi se vsebine prek večjih medijev lahko lansirale v prostor. Kako se novinar sploh odloči, da bo raje obravnaval tiskovno konferenco kot pa nekatere za človeka pomembnejše stvari, je sogovornike še vprašal Delakorda. Jager odločitev pojasnjuje z dejstvom, da je za novinarja pač najlažje pokriti tiskovno konferenco. Resno raziskovalno novinarstvo namreč zahteva ogromno časa, vendar ni temu primerno nagrajeno. Izjava je izzvala nestrinjanje Sandre Bašić Hrvatini in Brankice Petković, češ da to ne more biti opravičilo za prelaganje odgovornosti, saj se za marsikateri drug izdatek (omenili sta primer potovanja novinarjev v Cape Town pred svetovnim prvenstvom) najdejo sredstva. Mojca Planšak je nato omenila primer iz tujine, ki delno rešuje ta problem – da novinarji, ki dopoldne delajo na komercialnih medijih, popoldne vodijo svojo oddajo na neodvisnem mediju, kjer povedo, česar prej niso smeli.

Naslednje vprašanje iz občinstva se je dotaknilo novega zakona o RTV, in sicer je gledalec želel vedeti, ali ta kakor koli obravnava tekmovanje javne RTV s komercialnimi postajami pri izbiri vsebin. Sandra Bašić Hrvatini in Brankica Petković sta si enotni, da zakonodaja tega ne more rešiti; postavi lahko le okvir oziroma vrednostni sistem, nato pa morajo v programskem svetu sedeti ljudje, ki so občutljivi na te zadeve.

Dalje je eden od udeležencev izrazil kritiko, češ da so mediji krepko za časom, saj ne poročajo o fascinantnih zadnjih odkritjih fizike, ki tako ostajajo omejena na nekaj znanstvenih spisov. Drugi udeleženec večera pa je poudaril pomembnost dejstva, da so mediji del kapitalističnega sistema, zato se v medijih ne more kaj dosti spremeniti. Zoran Mihajlovič je »žogico« za spremembe vseeno vrnil nazaj k novinarjem »s srcem«, saj imajo ti ogromen vpliv na javno mnenje in družbene procese. Povsem proti koncu razprave je iz občinstva prišla še ostra kritika ljudi, ki sedijo v programskem svetu in blokirajo vsakršne spremembe, in novinarjev, ki o takih sestankih ne napišejo in ne vedo nič. Napad na novinarje je branil drugi glas iz publike, ki opozarja, da se morajo novinarji spoznati na vse in da imajo zelo malo časa, da pripravijo vsebine.

Pogovor, ki bi po odzivih gledalcev lahko potekal še nekaj časa, je končala Mojca Planšak z optimistično mislijo, da se z nenehnim opozarjanjem na probleme na dolgi rok nekaj le mora spremeniti.

Poročilo pripravil:

Tadej Dobravc Verbič, Studio 12